

ПРИКАЗ

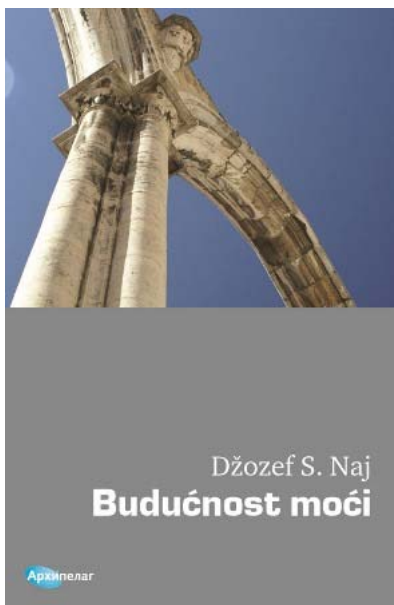
УДК 316.46:327(049.3)

Политика националне безбедности
година V vol. 6
број 1/2014.
стр. 141-144.

*Адријана Грмуша**
Институт за политичке
студије, Београд

БУДУЋНОСТ МОЋИ**

Џозеф С. Нај, Архипелаг,
Београд, 2012, 276 стр.

У Београду је 2012. године издавачка кућа Архипелаг објавила књигу **Будућност моћи**, аутора Џозефа С. Наја. Као професор и бивши декан Кенедијеве школе за државну управу при Харвардском универзитету, заменик државног подсекретара за безбедност, науку и технологију (1977-1979), председник Националног обавештајног савета (1993-1994), помоћник министра одбране за међународне безбедносне послове (1994-1995), Џозеф Нај је један од истакнутијих заговорника неолибералног институционализма међу теоретичарима међународних односа. Након објављених низа књига попут „Парадокса америчке моћи“ (2002), „Мека моћ-путеви успеха у светској политици“ (2004), „Моћи за вођство“ (2008), аутор је у књизи „Будућност моћи“, коначно уобличио своје досадашње изучавање моћи у међународној политици. У овој студији из међународних односа, Нај покушава да пружи јаснији увид у промене начина коришћења моћи које настају услед рапидно растуће информацио-

* Истраживач приправник, Институт за политичке студије, Београд

** Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 179009, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

не технологије и глобализације у двадесет првом веку. Иако се аутор није фокусирао експлицитно на једну државу, посредно се може закључити да се овај истраживачки подухват темељи на будућности моћи САД.

Књига обухвата три целине, које су прожете дефиницијским објашњењима теорије моћи, уз бројне примере и илустрације. Након укратког излагања досадашњих дефиниција моћи, аутор у оквиру првог поглавља, под називом „Врсте моћи“, даје своју дефиницију моћи, одређујући је као „способност да се нешто учини и да се у друштвеним ситуацијама произведе учинак на друге како би се изазвао жељени исход (стр. 22). У циљу разјашњења стратегија моћи, Нај разликује типове ресурса тврде моћи, који представљају „оипљиве ствари попут силе и новца“ (стр. 40), ресурсе који се везују за меку моћ, попут „неоипљивих чиниоца као што су институције, идеје, вредности, култура“ (стр. 40) и уводи аспекте релационе моћи, односно три лица релационе моћи. Након идентификације тврде и меке моћи, сагледавају се начини на које се ресурси поменутих моћи могу интегрисати, односно ујединити у ефективне стратегије што за крајњи резултат има стварање „паметне моћи“.

Осврћући се на војну моћ, Нај анализира променљив об-

лик савременог рата, затим начин на који војни ресурси (становништво, природни ресурси, војна инфраструктура, одбрамбена индустрија, територија) доводе до промене понашања других кроз различите модалитете деловања војне моћи, односно кроз борбу, кроз „дипломатију присиле“, кроз пружање заштите и многих видова помоћи (обука страних војника, вежбе, хуманитарна помоћ, помоћ у катастрофама итд). У свом пројектовању будућности војне моћи, Нај наводи да она неће имати исту корист за државу коју је имала у деветнаестом и двадесетом веку, али ће остати кључна компонента моћи у светској политици (стр. 73).

У поглављу које је посвећено економској моћи, разрађује се становиште да економски ресурси могу произвести како тврду, тако и меку моћ савремених држава. Аутор је значајан број страница посветио мекој моћи, као способности да се на друге утиче путем кооптивних ресурса уобличавања агенде, убеђивања и подстицања позитивне привлачности како би се постигао жељени исход (стр. 40). Детаљно су описани извори меке моћи, као и облици њеног деловања („понашање меке моћи“). Такође, у циљу сагледавања перспективе америчке меке моћи, аутор уводи пример Кине, која је прихватила концепт ме-

ке моћи и интегрисала је у сопствену стратешку визију.

Унутар друге, најобимније целине, која има наслов „Промене у односима моћи: расипање и транзиција“, Нај уводи читаоце у темељне разлике између „транзиције моћи“ (преношење моћи са једне државе на другу) и „дифузије моћи“ (моћ која се расипа са држава на недржавне актере). Посебна поглавља посвећена су бројним питањима која се односе на утицај информатичке револуције на промену моћи државних и недржавних актера. Посебна пажња у оквиру ове целине посвећена је дефиницијском објашњењу појма кибер-моћи, затим класификацији актера у киберпростору и илустрацији њихових ресурса кибер-моћи на конкретним примерима. Коначно, Нај се окреће процени будућности кибер-моћи и закључује да иако ће киберпростор имати снажан утицај на промене у структури међународне политике, односно иако ће „киберпростор бити сведок повећаног расипања моћи на недржавне актере и мрежу централизације, мало је вероватно да ће то променити ствари у транзицији моћи“ (стр. 184).

Средишње место у овој целини заузима питање слабљења америчке моћи у настајућем мултиполарном свету. У том контексту, Нај, компаративном анализом војне, економске и меке моћи ЕУ, Јапана и земаља

БРИК-а (Бразил, Русија, Индија и Кина) процењује релативне ресурсе њихове моћи и разматра питање америчке моћи у вези са успоном наведених земаља. Након тога, фокус се преноси на анализу опадања америчке моћи која се темељи на променама на унутрашњем плану. Коначно, у пројекцији будућности америчке моћи, аутор закључује да „Америка није у апсолутном опадању, а вероватно је да ће остати моћнија од било које друге појединачне државе током наредних деценија иако ће америчка економска и културна превага постати мање доминантна него што је била на почетку овог века“ (стр. 244). Отуда, како аутор сматра, сагледавање транзиције моћи у двадесет првом веку као питање опадања америчке моћи наводи на погрешан закључак.

Трећа целина под називом „Политика“ посвећена је стратегији паметне моћи, која захтева да „старе разлике између реалиста и либерала устукну пред новом синтезом која се може назвати либерални реализам“ (стр. 275). Разматрајући пет главних изазова са којима се Америка суочава, аутор, ослањајући се на унутрашњу снагу мерену укупним ресурсима тврде и меке моћи, предлаже уопштене кораке у осмишљавању стратегије паметне моћи како би одржала улогу релативно најјаче, водеће светске силе.

Књига „Будућност моћи“, као продукт ауторовог вишегодишњег теоријског и практичног истраживања будућности америчке моћи, садржи разраду основних појмова релевантних за изучавање моћи у контексту савременог, информатичког до- ба, и истовремено их темељи на бројним конкретним примерима који их сликовито поткрепљују. Написана јасним стилем, ова књига представља незаобилазно штиво за читаоце у циљу разумевања савремених међународних односа.

* Овај рад је примљен 29. марта 2014. године, а прихваћен за штампу на састанку редакције 25. априла 2014. године.